

Opplev hvordan scenekunst kan engasjere og bidra til læring

UNDERVISINGSOPPLEGG FOR **HEDDA GABLER**

INGRID UNNUR GIÆVER
HEDDA GABLER

INNLEDNING

Henrik Ibsen (1828-1906) skrev skuespillet Hedda Gabler i 1890. Stykket ble uroppført i München den 31. januar 1891 ved «Königliches Residenz-Theater. Hedda Gabler ble skrevet i den litterære epoken vi kaller *realismen*. Den realistiske litteraturen strebet etter å skildre virkeligheten slik den er og sette samfunnsproblem under debatt. I Ibsens realistiske drama skildrer han borgerskapets liv. Han viser hva som skjer med folk, mentalt og følelsesmessig, når livet utelukkende handler om å opprettholde en ytre fasade av vellykkethet og økonomisk og kulturell status. Når fasaden sprekker er fallet ofte langt og brutalt.

Da Ibsen skrev Hedda Gabler hadde han allerede utgitt flere skuespill med sterke kvinner i hovedrollen: Et dukkehjem, Rosmersholm og Fruen fra havet. Felles for disse kvinneskikkelsene er de lever innenfor borgerskapets strenge regler og rammer. Kvinnens handlingsrom og mulighet til å utfolde seg var sterkt begrenset av konvensjoner for hva som «sømmet» seg. Ibsens kvinner sprenger rammene på ulike måter, noe som får store konsekvenser. Ibsen skrev Hedda Gabler i overgangen til *modernismen* og vi kan gjenkjenne flere modernistiske trekk i skikkelsen Hedda Gabler. Hun finner lite mening i det livet hun lever, og fremstår som fremmedgjort og ensom.

Hedda Gabler er en av Henrik Ibsens mest diskuterte og analyserte kvinneskikkelser. Hun er rett og slett ikke lett å bli klok på. Arrogant, slem, sårbar, uberegnelig, manipulerende men kanskje først og fremst dypt ulykkelig. Hedda Gabler er blitt stående som en av de største kvinneroller i dramatikken, og blir ofte sammenlignet med Shakespeares Hamlet for sin sammensatte og gåtefulle natur. Stykket spilles over hele verden, og Hedda har blitt tolket av verdens fremste skuespillere gjennom tidene.

I dette pedagogiske materialet finner du oppgaver spesielt egnet for norskfagene, programfag i psykologi og teaterfag i videregående opplæring.

God teateropplevelse!

INNHold:

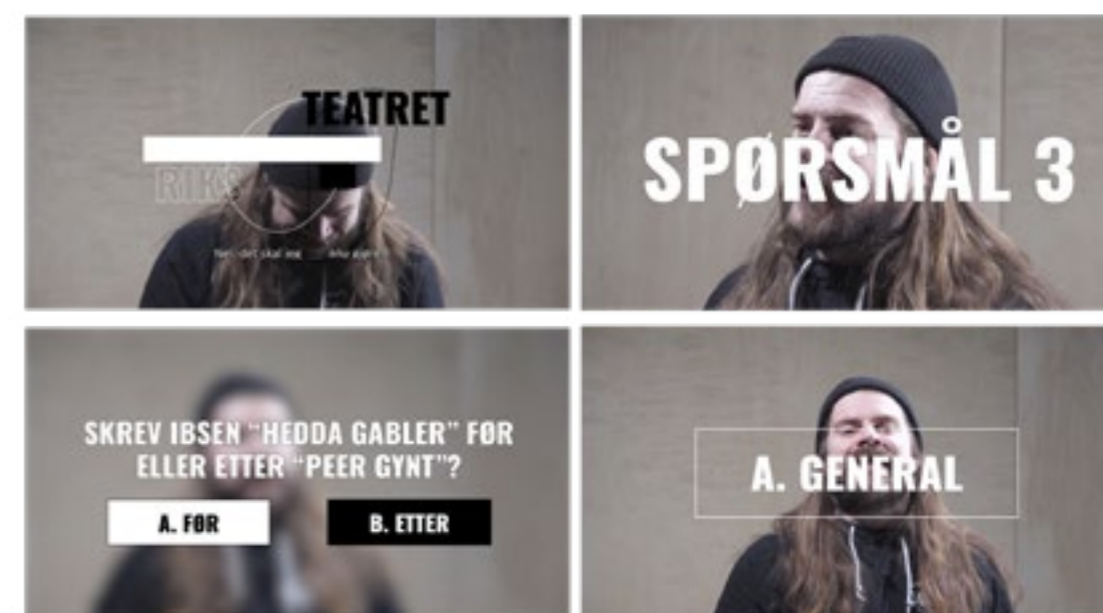
Innledning (1)
 Hedda Gabler-Quiz (2)
 Handlingsreferat (3-4)
 Oppgaver spesielt egnet for norskfagene (5-8)
 Oppgaver spesielt egnet for psykologi 1 og 2 (9-16)
 Oppgaver spesielt egnet for musikk, dans og drama (17-21)
 Gratis intro: "Hva er det med Hedda Gabler?" (22)

HEDDA GABLER-QUIZ!

Teater skal være gøy! Lærdommen om Henrik Ibsen kan også gjøres med en vri. Skuespiller John Emil Jørgensrud hadde ikke den største kjennskapen om verken Ibsen eller Hedda Gabler før han takket ja til rollen som Eilert Løvborg på Riksteatret. Sannsynligheten tilsier at det finnes flere.

Som et vedlegg til undervisningsmaterialet ønsker vi å tilføye en Hedda Gabler-quiz for interaksjon og kjennskap. Quiz'n går av seg selv og kan kjøres på skjerm i klasserommet.

Test den ut, da vel!

START QUIZ!

(trykk på knappen)

HANDLINGSREFERAT

Hedda Gabler er datter av avdøde General Gabler. Han lærte henne å ri og skyte med pistol. Hun er beundret for sin skjønnhet og sterke personlighet. Moren nevnes ikke. Det antydes at Hedda er etterlatt uten formue. Det er også mulig at hun har brukt opp pengene som ung, singel kvinne i sosietetslivet. Hun har dyre vaner og liker å handle fine klær. Uten jobb og inntekt, og i slutten av tjuårsalderen, bestemmer hun seg for å finne en mann som kan forsørge henne og gi henne et godt hjem. Hun gifter seg med Jørgen Tesman, som har skrevet en doktoravhandling og står på terskelen til å bli professor ved universitetet. Jørgen Tesman vokste opp med sine to tanter Julle og Rina. Tante Julle er en omsorgsfull person, som tar seg av Rina som ligger for døden. Fra Heddas ståsted er ekteskapet basert på at Jørgen blir professor, slik at hun kan beholde sin plass i samfunnet. Jørgen føler han har skutt gullfuglen når den vakre, ettertraktede generaldatteren har giftet seg med han. I løpet et par dager setter Hedda i gang en rekke handlinger som får dramatiske følger.

FØRSTE AKT

Vi befinner oss i det nye huset til Jørgen Tesman og Hedda Tesman (Gabler). Paret har akkurat kommet hjem fra en lang bryllupsreise der Jørgen har arbeidet med doktoravhandlingen og Hedda har kjedet seg. Jørgens tante Julle er på besøk. De snakker om Jørgens lovende fremtid og om at han har søkt et professorat. For å betjene det dyre huset og Heddas ønske om et liv blant sosieteteten er de avhengig av at Jørgen får denne stillingen.

Hedda hviler seg etter reisen, men kommer etter hvert ned. Tante Julle går, og like etterpå kommer en gammel bekjent, Thea Elvestad. Hun kjenner Hedda fra skolen. Thea betror Hedda at hun flyttet inn hos en enkemann med to barn for å hjelpe ham med barna. Siden giftet hun seg med ham. Så kom Eilert Løvborg til hjemmet som huslærer for barna, og de to ble venner. Hun hjalp ham med å skrive en ny bok og passet på at han holdt seg edru, fordi han hadde et alkoholproblem. Nå har Eilert dratt til byen, og Thea har forlatt mannen sin for å finne ham. Hun er forelsket og vil leve med ham, men han har sagt at en kvinne fra fortiden forhindrer ham fra å slå seg sammen med henne. Hedda kjente Eilert Løvborg i ungdommen og flørtet med ham, men forteller ikke det til Thea. Hun syntes Eilert var spennende fordi han levde så vilt og ukonvensjonelt, men hun avviste ham da han beilet til henne. Hun blir sjalu når Thea snakker om vennskapet med Eilert og omtaler boken som barnet deres. Hedda var jo den vakre, ettertraktede generaldatteren som alle, inkludert Eilert ville ha. Thea drar for å finne Eilert. Husvennen assessor Brack kommer. Han forteller at Jørgen Tesman kanskje ikke er sikret professorjobben likevel fordi han har fått konkurranse fra Eilert Løvborg, som har skikket seg og utgitt et en bok som har fått stor oppmerksomhet.

ANDRE AKT

I andre akt er Jørgen og besøker tanten da Brack kommer. Hedda leker med pistolene hun har arvet fra faren, og sikter på ham idet han entrer rommet. Brack ber henne roe seg ned. Hedda forteller han at hun kjeder seg i ekteskapet og at hun ikke elsker Tesman men giftet seg av fornuftsgrunner. Hun sier at hun får sånne rare innfall, som å leke med pistolene. Han spør om hun ikke tror dette vil endre seg når hun får barn og antyder at hun er gravid. Hedda avviser dette og snakker det bort. Like etter kommer Eilert sammen

med Jørgen, som har invitert ham med seg hjem. Eilert forteller om suksessen med boken og at han nesten har skrevet ferdig en ny som vil skape enda mer oppmerksomhet. Eilert sier også at han ikke vil konkurrere med Jørgen ved å søke professorstillingen, noe Jørgen blir lettet over. Hedda forholder seg taus til dette. Jørgen og Brack drar på fest, og Hedda blir alene med Eilert, som ikke vil ut og drikke med mennene. De snakker om gamle dager, og Eilert sier at han er overrasket over at hun har giftet seg med Jørgen, som han antyder er under hennes verdighet. Hedda skal til å betro ham en hemmelighet, da Thea kommer tilbake. Hedda utkjemper en maktkamp med Thea og prøver å overtale Eilert til å drikke champagne, mens Thea prøver fortvilet å hindre at det skjer. Hedda klarer å provosere Eilert slik at han begynner å drikke for å vise at han ikke lar seg styre av Thea og at han kan kontrollere det selv. Det ender med at han blir full og drar etter de andre mennene på fest med manuset til den nye boken i lommen. Thea blir fortvilet og setter seg til å vente på Eilert i huset til Hedda og Jørgen.

TREDJE AKT

Tidlig morgen neste dag kommer Jørgen hjem fra fest. Thea og Hedda har ventet hele natten. Jørgen forteller at Eilert ble full og mistet manuskriptet til den nye boken, men at han heldigvis har funnet det. Eilert vet ikke at Jørgen har manuset, så Jørgen vil finne ham for å levere det tilbake. Hedda overtaler mannen til å la henne passe på det. Tante Julle har sendt et brev til Jørgen hvor hun forteller at tante Rina ligger for døden. Han drar til tantene, samtidig som Brack kommer på besøk. Brack forteller Hedda at Eilert den natten hadde vært på en salong sammen med en prostituert kvinne han kjent fra før i tiden. Han hadde anklaget henne for å ha stjålet manuskriptet. Han kom i bråk med politiet, som arresterte han. Brack drar, og Eilert ankommer huset. Han har lett etter Thea. Da hun kommer inn i rommet forteller han henne at han ikke trenger henne mer, fordi han har revet i stykker manuset de har skrevet sammen. Thea blir knust og drar sin vei. Hedda konfronterer Eilert med at dette er dårlig gjort overfor Thea. Eilert innrømmer da at han har mistet manuset i fylla, og at alt er over, og at han ikke har noe å leve for. Hedda gir ham en av pistolene og ber ham om å gjøre det «i skjønnhet». Eilert går, og da tar Hedda frem manuset og brenner det i ovnen.

FJERDE AKT

Tante Julle kommer og vil forberede begravelsen til søsteren Rina, som er nå er død. Før hun går snakker hun med Jørgen om fremtiden. Jørgen er bekymret for at Eilert leter etter manuset og Hedda forteller at hun har brent det. Han blir først fortvilet, men så smigret da Hedda sier at hun gjorde det for hans skyld, for at han ikke skal få konkurranse fra Eilert. Thea kommer styrtende inn og forteller at Eilert ligger på sykehus. Brack kommer like etter og kan fortelle at han har skutt seg og er død. Fortvilet forteller Thea at hun fremdeles har notatene fra arbeidet med manuset og spør om ikke Jørgen kan hjelpe henne med å rekonstruere boken for å gjøre ære på Eilert. Dette vil Jørgen gjerne gjøre for sin gamle venn og de setter i gang med arbeidet. Brack blir alene med Hedda. Hun betror han at hun beundrer Eilert for å ha hatt mot til å gjøre slutt på det selv og synes det hele er vakkert. Brack forteller at Eilert ikke hadde skjøt seg med vilje, men at det var et vådeskudd som traff ham i underlivet da han oppsøkte den prostituerte igjen. Hedda blir dypet skuffet. Da forteller Brack at han vet at det var hennes pistol og at det gjør henne til en medskyldig, men at han ikke vil si det til noen. Hedda innser at Brack for all tid vil ha makt over henne og at denne informasjonen vil gjøre henne ufri. Brack på sin side antyder at Hedda kan bli elskerinnen hans. Dette finner hun uutholdelig. Hun går inn til Jørgen og Thea som sitter og jobber med manuskriptet. Hedda spør om det er noe hun kan hjelpe til med, men de to avviser henne og Jørgen ber henne holde Brack med selskap. Hun setter ved pianoet og begynner å spille. Jørgen og Thea flytter seg irritert til et annet rom. Hedda henter frem den andre pistolen og skyter seg i tinningen.

OPPGAVER SPESIELT EGNET FOR NORSKFAGENE

JOHN EMIL JØRGENSRUD
EILERT LØVBORG

RELEVANTE KOMPETANSEMÅL FRA LÆREPLAN I NORSK I VG 1 OG 3

Vg 1 - Mål for opplæringen er at eleven skal kunne:

- kombinere virkemidler og uttrykksformer kreativt i egen tekstskaping

Vg3 - Mål for opplæringen er at eleven skal kunne:

- analysere og tolke romaner, noveller, drama, lyrikk og sakprosa på bokmål og nynorsk fra 1850 til i dag og reflektere over tekstene i lys av den kulturhistoriske konteksten og egen samtid
- utforske og reflektere over hvordan tekster fra den realistiske og den modernistiske tradisjonen framstiller menneske, natur og samfunn
 - skrive essay som utforsker og reflekterer over innhold i tekster
 - skrive litterære tolkninger og sammenligninger
- analysere uttrykksformer i sammensatte tekster i ulike medier og vurdere samspillet mellom dem
- bruke fagkunnskap og presist fagspråk i utforskende samtaler, diskusjoner og muntlige presentasjoner om norskfaglige emner

OPPGAVE 1: HEDDA GABLER I KLASSEROMMET

- Klassen deles inn i 4 grupper.
- Før klassen går i gang med arbeidet bør elevene lese innledningen og handlingsreferatet som bakgrunnsstoff.
- Gruppene leser og iscenesetter hver sin akt i stykket.
- Bruk Riksteatrets bearbeidelse av Hedda Gabler

A) Leseprøve: Gruppene leser seg gjennom sin akt. Gå gjerne i ulike rom for å kunne arbeide uforstyrret. Del akten inn i ulike scener. Fordel rollene i gruppen for hver scene. Det kan være at flere spiller samme rolle i ulike scener, avhengig av hvor mange elever det er i hver gruppe.

Bli enige om følgende:

1. Hvor utspiller handlingen seg? Bruk fantasien!
2. Hvilken tid er det på døgnet når akten utspiller seg?
3. Lag en beskrivelse av karakterene. Hva slags egenskaper har de? Hvordan fungerer de sosialt? Kan dere kjenne igjen noe i disse karakterene?
4. Hva har de på seg? Dere bestemmer.

B) Gruppene iscenesetter hver sin akt:

1. Klassen kommer sammen og viser aktene for hverandre.

C) Klassediskusjon om Hedda Gabler etter visning:

1. Hva handler Hedda Gabler om?
2. Hvordan oppfatter de ulike gruppene karakterene i stykket?
3. Hvorfor tar Hedda Gabler livet av seg?

Anbefalt bruk av tid: 2 x 90 min

OPPGAVE 2: DRAMATIKER I IBSENS FOTSPOR

- Arbeid i par og i klassen

A) Klassen leser gjennom stykket evt. ser den britiske filmen Hedda Gabler fra 2015, adaptert og regissert av Matthew John. Filmen kan leies eller kjøpes på Viaplay eller Youtube. [Trailer kan sees her.](#)

B) Elevene går sammen tre og tre og samarbeider om å skrive en epilog (siste scene) til Hedda Gabler. Det har gått et halvt år siden Hedda og Eilert Løvborg skjøt seg. Thea Elvestad og Jørgen Tesman har rekonstruert og skrevet ferdig boken til Eilert. Hvordan har det gått med Thea, Jørgen og Tante Julle? Skriv en scene der disse tre karakterene er med. I innledningen til scenen skal dere skrive en sceneanvisning som i korte drag beskriver hvor de tre personene befinner seg og hva de gjør.

C) Fordel rollene som Thea, Jørgen og tante Julle, og les scenen deres for resten av klassen.

Anbefalt bruk av tid: 2x 90 min.

OPPGAVE 3: HVEM ER HEDDA GABLER, JØRGEN TESMAN, THEA ELVESTAD OG EILERT LØVBORG SOM UNGDOMMER I 2022?

- Arbeid i grupper på 4
- Før dere går i gang med oppgaven bør dere lese innledningen og handlingsreferatet.

A) Lag profiler av Hedda, Jørgen, Thea og Eilert ut ifra det dere kan lese dere til om disse karakterene i handlingsreferat og bakgrunnsmateriale dere finner på nettet. Skriv ned alle personkarakteristika som dere synes passer til disse karakterene. Forestill dere at de er ungdommer i 2022. Kjenner dere disse typene?

Arbeidstid: 30 min

B) Forestill deg at disse karakterene har laget en personlig blogg. Skriv et blogginnlegg der du presenterer deg enten som Hedda, Jørgen, Thea eller Eilert. Hva slags interesser har du? Hva slags stil har du? Hvilken musikk hører du på? Hva slags politikk støtter du? Les blogginnlegget ditt for de andre i gruppen.

Arbeidstid: 60 min

C) Deretter løses gruppene opp slik at de i klassen som har skrevet om samme karakter samles i nye grupper. I de nye gruppene sammenligner dere profilene og leser blogginnleggene for hverandre.

Arbeidstid: 20 min.

OPPGAVER SPESIELT EGNET FOR FAGENE PSYKOLOGI 1 og 2

KHALID MAHAMOUD
JØRGEN TESMAN

RELEVANTE KOMPETANSEMÅL FRA LÆREPLAN I PSYKOLOGI 1 OG 2 PSYKOLOGI 1

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne:

- drøfte hvordan samspillet mellom arv og miljø har betydning for utvikling av personlighet, identitet og tilknytning
- utforske og gjøre rede for hvordan persepsjon og kognisjon virker inn på menneskets forståelse av seg selv og omverdenen
- utforske og vurdere hvordan individuelle, sosiale og psykologiske faktorer påvirker mennesket til å ta, og unnlate å ta, bærekraftige valg
- gjøre rede for psykiske kriser og drøfte mulige utfall av disse

Psykologi 2 - Mål for opplæringen er at eleven skal kunne:

- finne og vurdere informasjon for å analysere faglige spørsmål og problemstillinger
- planlegge, beskrive og gjennomføre en undersøkelse av en psykologisk problemstilling, analysere og drøfte resultater
- drøfte årsaker til utenforskap og reflektere over konsekvenser for individet
- gjøre rede for faktorer som påvirker utviklingen av sosial kompetanse, og reflektere over betydningen av sosial kompetanse
- drøfte hvordan ulike former for kommunikasjon påvirker sosial samhandling og livskvalitet
- reflektere over hvordan synet på psykisk helse og behandling av psykiske lidelser har endret seg og er i endring
- drøfte begrepene normalitet og psykisk helse og reflektere over hva som skiller psykiske vansker og psykiske lidelser
- utforske samspillet mellom biologiske, psykologiske og sosiale faktorer for utvikling av god psykisk helse, og drøfte forebygging og behandling av psykiske vansker og lidelser i lys av dette

OPPGAVE 1: HVORFOR KJEDER VI OSS?

Et sentralt tema i Hedda Gabler er kjedsomhet. Hedda har inngått et fornuftsekteskap med en mann hun ikke elsker, men som kan gi henne økonomisk trygghet og en mulighet til å opprettholde et sosietetsliv. Hun har ingen annen oppgave enn å være hustru og mor til kommende barn. Hun kjeder seg og finner tilværelsen ganske meningsløs.

Kjedsomhet er en trist følelse som kan sette i gang mange andre følelser: uro og rastløshet, opplevelse av meningsløshet, aggresjon og depresjon. For å unngå å kjede oss søker vi noe vi kan bli stimulert av. Det kan være aktiviteter som er positive for oss, men også selvdestruktive. Filosofer og forskere på menneskelig atferd har til alle tider vært nysgjerrig på hvorfor vi kjeder oss? Hva tror dere?

- Arbeid i grupper med 3 elever
- Før dere går i gang med oppgaven bør dere lese innledningen og handlingsreferatet i det pedagogiske materialet.

Gruppene lager en podkast på ca. 10 minutter der de diskuterer kjedsomhet som fenomen. Podkastene kan være en innleveringsoppgave, og/eller noe klassen hører på sammen. Spørsmål som dere bør prøve å svare på eller diskutere er:

1. Hva er kjedsomhet?
2. Hvorfor kjeder vi oss?
3. Hvilke positive og negative konsekvenser kan kjedsomhet ha?
4. Er det skambelagt å kjede seg?
5. Når kjeder du deg?

Gjør litt research om temaet før dere går i gang og lager podkasten:

- ["Hva er kjedsomhet, og hva forteller denne følelsen oss?" av Robin Badkan. Publisert av Psykologisk. Sist oppdatert 01.06.20](#)
- ["På andre siden av kjedsomhet" av Morten Risberg. Publisert av Aftenposten Innsikt. Publisert: mars 2021.](#)
- [Podkast: "Kjedsomhetens psykologi" med psykolog Sondre Liverød. Publisert: 19.03.20](#)
- ["Hedda Gabler, en lekse i meningsløshet" av Jonas Sundquist. Publisert av Psykologisk. Sist oppdatert: 14.07.20.](#)

Les også følgende utdrag fra 1 akt :

Hedda er i samtale med husvennen assessor Brack mens ektemannen Jørgen Tesman er ute:

Hedda

Du kan ikke forestille deg hvor mye jeg kommer til å kjede meg her ute.

Brack

Å? Du har jo flyttet inn i hjemmet du gikk og drømte om.

Hedda

Du tror det?

Brack

Men har du ikke det da?

Stille.

Hedda

Vi gikk forbi her en kveld Tesman fulgte meg hjem. Stakkar, han visste ikke hva han skulle snakke om, og for å redde ham ut av det kom jeg til å rette blikket hans opp hit og si at der kunne jeg tenke meg å bo.

Brack

Det var det?

Hedda

Og der møttes vi, i en felles forståelse om at den gamle statsrådets tidligere hjem skulle bli vårt. Og så ble det forlovelse, og bryllup, og bryllupsreise og alt sammen.

Brack

Men det var egentlig ikke så viktig for deg å bo nettopp her?

Hedda

Overhodet ikke.

Brack

Men nå da? Nå vil vi jo få det innredet til et ordentlig hjem for deg!

Hedda

Det lukter i alle værelsene. Lavendel. Roser.

Brack

Det er nok etter den salige statsrådsfruen.

Hedda

Ja, noe avdødt er det.
Hva har jeg å gjøre her ute?

Brack
Livet har da også en eller annen oppgave for deg, Hedda.

Hedda
En oppgave. Som det skulle være noe lokkende ved?

Brack
Helst det.

Hedda
Gud vet hva slags oppgave det skulle være. Mange ganger tenker jeg på — Nei, bare glem det.

Brack
La meg høre

Hedda
Kanskje jeg kunne få Tesman til å bli politiker?

Brack
Tesman? Jeg tror ikke politikk ligger for ham. Slett ikke.

Hedda
Men kanskje jeg kunne få han til å gjøre det allikevel?

Brack
Men hvorfor ville du det?

Hedda
Fordi jeg kjeder meg. Det hører du vel?
Du tror ikke- altså, tror du det ville være umulig at Tesman kunne blitt statsminister?

Brack
Men, kjære Hedda —

Hedda
Det er disse fattige vilkårene jeg er kommet inn i. Det gjør livet så ynkelig. Så latterlig. For det er det!

Brack
Jeg tror nok at det skyldes andre ting.

Hedda
Hva skulle det være?

Brack
Du har aldri fått oppleve noe virkelig stort, noe virkelig vekkende.

Hedda
Noe alvorlig, mener du.

Brack
Ja, det kan en også kalle det. Men det kommer kanskje nå?

Hedda
Det der med konkurransen om professorposten? Det får bli Tesmans sak.

Brack
Jeg tenker på andre ansvarsfulle krav, Hedda.

Hedda
Aldri får du oppleve noe av det.

Brack
Vi får se om et års tid.

Hedda
Jeg har ikke anlegg for noe slikt, dommer Brack. Ikke noe med krav til meg!

Brack
Skulle ikke du, akkurat som de fleste andre kvinner, ha anlegg for et kall som mor?

Hedda
Mange ganger syntes jeg at jeg bare har anlegg for en eneste ting i verden.

Brack
Nærmer seg henne
Og hva er så det, om jeg tør spørre?

Hedda
Å kjede livet av meg.

Anbefalt bruk av tid: 90- 120 min

OPPGAVE 2: HVA ER DET MED HEDDA?

Hedda Gabler fikk blandet mottagelse da stykket ble satt opp første gang i 1891. Mange av Ibsens tilhengere jublet, men kanskje like mange buet og var misfornøyde. I ettertiden kom både ris og ros på trykk. Det som uansett var gjennomgående, var at stykket vekket engasjement og provoserte, og dette handlet først og fremst om karakteren Hedda Gabler.

Hun brøt med alle forventninger til hvordan en borgerlig kvinne skulle oppføre seg i 1891 og ble av mange karakterisert som gal eller et kvinnemonster. Hvorfor? Fordi hun ikke vil ha barn? Fordi hun ikke er tilfreds med det livet som er lagt til rette for henne? Fordi hun er manipulerende og slem? Fordi hun skyter seg? Hun klarer ikke å tilpasse seg det som forventes av henne. Livet blir for smått og trangt, og hun vet heller ikke hva hun vil.

- Som forberedelse bør klassen lese innledning og handlingsreferat.
- Les gjerne også om Hedda Gabler på Ibsenmuseets sider, [her!](#)
- Del klassen i grupper med 3 elever. Gruppene skal gjøre en analyse av Heddas personlighet og diskutere denne opp mot mulige forklaringer på hennes atferd.
- Denne oppgaven kan også egne seg etter at klassen har sett forestillingen

A) Innledningsvis bør elevene gjøre research på personlighetsteori og teori om personlighetsforstyrrelser. Bruk læreboken og foreslåtte lenker under:

- [Videoforedrag: "Personlighetstyper" av Sondre Risholm Liverød. Publisert av webpsykologen. Publisert: 15.10.12.](#)
- [NHI: Personlighetsforstyrrelser](#)
- [Sykehuset Telemark: "Borderline- emosjonelt ustabil personlighetsforstyrrelse"](#)
- [Helse Norge: "Fødselsdepresjon"](#)

B) Under finner dere et intervju som leger og psykologer bruker når de skal finne ut om en pasient har personlighetsforstyrrelser. Ta en titt på skjemaet og spesielt de tre siste punktene: Histrionisk, narsissitisk og borderline personlighet. Se på spørsmålene og forestill dere hva Hedda ville svart ut ifra hva dere vet om henne

- ["Strukturert klinisk intervju for personlighetsforstyrrelser"](#)

C) Har Hedda en personlighetsforstyrrelse eller er hun bare en kvinne med sterk frihetslengsel, stengt inne i et altfor trangt rom av forventninger fra samfunnet rundt henne?

Hypoteser om Heddas atferd:

- Hedda lider av en personlighetsforstyrrelse
- Hedda lider av svangerskapsdepresjon
- Hedda er ulykkelig fordi hun ikke klarer å tilpasse seg de sosiale forventningene folk har til henne

Ta utgangspunkt i spørsmålene under når dere diskuterer og noterer ned argumenter som støtter en av hypotesene:

- Hvilke personlighetstrekk hos Hedda er mest fremtredende?
- Hvilken rolle spiller det at hun har vokst uten en mor?
- Hvilken rolle spiller det at hun ikke var tro mot seg selv da hun giftet seg av fornuft?
- Hvilken rolle spiller det at hun er gravid og ikke ønsker å bli mor?
- Hvilken rolle spiller det at hun ikke har noen livsoppgave uten å være hustru og kommende mor?

Gruppene legger frem «caset» Hedda i klassen etter at de har svart på spørsmålene over og funnet argumenter som støtter en hypotese om hva atferden hennes kan være uttrykk for.

Anbefalt bruk av tid 2 x 90 min.

OPPGAVE 3: KUNNE NOEN/NOE HA HINDRET AT HEDDA TOK LIVET AV SEG?

- Arbeid i par

Hedda skyter seg tilsynelatende helt plutselig,- som på impuls. Mellom linjene kan vi likevel ane at det går mot en tragedie underveis i lesningen av Ibsens Hedda Gabler. Det er mange små hendelser og erkjennelser som kanskje kan gi oss en forklaring. Hedda kjeder seg og ser ingen mening i den tilværelsen hun lever. Hun har ingen livsoppgave og ønsker ikke å være gift med Jørgen Tesman, og heller ikke å føde barnet hun bærer på.

Hun fremstår som desillusjonert og livstrøtt og sier selv at hun ikke kan se noen fremtid selv om alt er på stell utad. Hva kunne ha hindret henne i å begå selvmord? Tenk dere at dere er nære venner av Hedda og har oppdaget alle disse faresignalene.

Les artiklene under og diskuter med din samarbeidspartner hvordan dere kunne ha hjulpet Hedda i hennes situasjon. Hva ville dere ha spurt Hedda om? Hvilke råd og hvilken støtte kunne dere ha gitt henne? Skriv ned de viktigste tingene dere som venner kan gjøre for å hjelpe «Hedda».

- ["Hvordan hjelpe en person med selvmordstanker?" av Sondre Risholm Liverød. Publisert av Webpsykologen. Publisert: 02.01.15](#)
- ["Bekymret for en venn? Dette kan du gjøre for å hjelpe" av Marit Aaby Vebenstad. Publisert av NRK. Sist oppdatert: 10.09.21.](#)

Diskuter i klassen etterpå hvordan dere best kan være venn for noen i krise og som kanskje går med tanker om selvmord.

Anbefalt bruk av tid: 90 min.

OPPGAVER SPESIELT EGNET FOR MUSIKK, DANS OG DRAMA

EIVIN NILSEN SALTHER
DOMMER BRACK

RELEVANTE KOMPETANSEMÅL ETTER NY LÆREPLAN I MUSIKK, DANS OG DRAMA

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne:

- planlegge og gjennomføre og vurdere tverrkunstneriske sceniske prosesser og framføringer
- utforske utøve og formidle tverrkunstneriske uttrykk og ta ansvar for felles prosesser og framføringer
- bruke kunnskap om form, struktur og dynamiske komponenter i skapende aktivitet
- vise tilstedeværelse, lytte og gi respons gjennom musikalske, danseriske og dramatiske uttrykk i improvisasjon og formidling
 - utforske teksformidling, lydlek og sang i utøving, og reflektere over stemmens muligheter
- utforske dans og fysiske uttrykk i utøving, og reflektere over kroppens muligheter i bevegelse

OPPGAVE 1: LAG EN LEVENDE «STUMFILM» AV HEDDA GABLER

Hedda Gabler er blitt satt opp på teatre over hele verden i over 130 år. Det er laget en rekke adaptasjoner til film, dukketeater og til og med ballett. I filmens barndom, før slutten av 1920-tallet da de endelig klarte å lage lydspor som synkroniserte med dialog og handling, var det [stumfilm](#) som ble vist på kinolerretet.

Det ble også laget en stumfilm basert på Ibsens Hedda Gabler i 1917. Dialogene og handlingen ble formidlet gjennom fysisk uttrykk og gestikk, akkompagnert av levende musikk, ofte fra piano, orgel eller hele orkester. Tekstplakater ble også brukt til å formidle handling og dialog når kroppsspråket ikke strakk til. Skuespillerstilen var sterkt ekspressiv med overdrevne gester og melodramatisk uttrykk som særlig passet til komedien.

- Klassen leser innledningen og handlingsreferat fra Hedda Gabler i dette pedagogiske materiale før de går i gang med oppgaven.
- Fordel deretter klassen i 4 grupper som tar for seg hver sin akt.
- Gruppene lager en levende stumfilm av hver akt, der all handling formidles gjennom skuespillernes fysiske uttrykk og lyder. Bruk også musikk til å skape dramatisk og stemning. Lag tekstplakater der det er nødvendig for at vi skal forstå handlingen eller som kommentarer. Bruk gjerne også bevegelse og dans som uttrykk.

Vis aktene for hverandre i klassen og sett delene sammen til en helhet.

Til inspirasjon:

- [Video: "Charlie Chaplin- The Lion's Cage". Kilde: Youtube](#)
- [Video: "Hedda Gabler- The Norwegian National Opera & Ballett \(2017\). Kilde: Youtube](#)

Anbefalt bruk av tid: 2x 90 minutter

OPPGAVE 2: SKUESPILLERENS ARBEID MED TEKST

Skuespillerkunsten er formidlingens kunst. Verktøyene er kroppen, stemmen, mimikk, bevegelse, gestus og evne til psykologisk og emosjonell innlevelse. Det finnes mange spillestiler og metoder for å øve på ulike teknikker avhengig av hva som skal formidles og hvordan man ønsker å uttrykke seg.

A) Denne oppgaven handler om å øve seg på å arbeide med tekst.

Før dere går i gang med det praktiske arbeidet skal elevene lese 1. kapittel av «Skuespillerens arbeid med tekst» s. 11- 24 skrevet av Lars Erik Holter. Han underviser på skuespillerlinjen på teaterhøgskolen ved KHiO.

- ["Skuespillerens arbeid med tekst"](#)

Cate Blanchett er en av verdens fremste skuespillere, i tillegg til at hun også er teaterregissør og filmprodusent. Hun har vunnet en rekke prestisjefylte priser bl.a to Oscar for beste skuespiller. Se følgende klipp fra innstudering av rollen som Hedda Gabler og hvordan hun arbeider både med kropp og tekst:

- [Video: "Cate Blanchett Hedda Gabler Rehearsals". Kilde: Youtube](#)

B) Dere skal arbeide i grupper eller par med utdrag fra Hedda Gabler og bruke øvelsene dere har lest om.

Vedlagt ligger to utdrag som dere kan bruke. Utdrag 1 er en dialog mellom Hedda Gabler og Thea Elvestad. Utdrag 2 er de siste scenene fra akt 4 der Thea, Jørgen, Brack og Hedda er med. Dere kan bruke hele eller deler av utdragene i øvelsen. Klassen velger om de ønsker å vise noe av arbeidet for hverandre som en avslutning.

Anbefalt bruk av tid: 2x 90 min.

OPPGAVE 3: ETTER FORESTILLING

- Arbeid i par

Lag en podkast på 10 minutter der dere er to anmeldere som diskuterer Riksteatrets forestilling Hedda Gabler. Lag en disposisjon på forhånd der dere skriver opp hvem som skal snakke om hva. En av dere bør lede samtalen, selv om begge snakker om forestillingen. Selv om dere skal prøve å være analytiske og snakke teaterfaglig om konkrete elementer i forestillingen, bør samtalen først og fremst reflektere deres personlige opplevelse av forestillingen. Bruk gjerne musikk fra forestillingen og andre virkemidler som gjør podkasten lyttervennlig.

Ulike momenter som bør/kan være med i samtalen

Om forestillingen:

- Innledningsvis bør dere presentere stykket/oppsetningen. [Bruk programmet og teatrets nettsted.](#)
- Navnet på stykket og dramatiker, regissør, skuespillere, scenograf evt. koreograf
- Kort om sjanger og handling

Spillestil og skuespillerprestasjoner:

- Ekspressivitet: stemmebruk, fysisk uttrykk, emosjonell temperatur
- Samspill: kontakten mellom skuespillerne, hvordan de bruker hverandre
- Rolletolkning
- Konsentrasjon og scenisk tilstedeværelse/utstråling

Regi:

- Miljøskildring: tid og miljø
- Hva ønsker regissøren å formidle: budskap/tema?
- Spesielle regigrep
- Hvilken stemning ligger i forestillingen?
- Rytme og tempo

Scenografi og bruk av virkemidler:

- Bruk av video?
- Lys
- Lyd/musikk
- Kostymer
- Farger
- Interiør og rekvisita

Til inspirasjon:

- ["Hvordan skrive teaterkritikk?"](#) av Knut Ove Arntzen / Professor i teatervitenskap ved Universitetet i Bergen. Publisert av scenefolk.no
- [Eksempel på teaterkritikk: "Livsleden som kompass"](#) av Anette Therese Pettersen. Publisert ac [Scenekunst](http://Scenekunst.no). Publisert 10.08.21.

Nettstedet www.scenekunst.no har produsert noen podkaster der anmeldere diskuterer forestillinger. Lytt og la dere inspirere. Send gjerne podkasteren til Riksteatret: post@riksteatret.no

Anbefalt bruk av tid: 90 min

GRATIS INTRO:

HVA ER DET MED "HEDDA GABLER"?

På utvalgte steder blir det gratis introduksjon før forestilling med dramaturg Siri Løkholm Ramberg.

Henrik Ibsen var en internasjonalt anerkjent dramatiker og verdensstjerne da Hedda Gabler kom ut i 1890. Etter å ha skrevet "Fruen fra havet", "Et dukkehjem" og "Gjengangere", var alle nysgjerrig på hva han ville komme med. Hvordan ble stykket mottatt og hva skiller "Hedda Gabler" fra Ibsens øvrige stykker? Dramaturg Siri Løkholm Ramberg gir deg en kort introduksjon til stykket, før du selv går inn i teatersalen og opplever Hedda Gabler.

**Starter 30 minutter før forestilling. Varighet på 15-20 minutter.
Arrangeres i kulturhusets foaje eller tilhørende rom.**

TURNERUTE:

Fredag 11.03: Tromsø
Søndag 13.02: Nordreisa
Mandag 14.02: Alta
Tirsdag 15.02: Hammerfest
Torsdag 17.02: Vadsø

Fredag 04.03: Sandnes
Lørdag 05.03: Haugesund
Søndag 06.03: Bømlo
Tirsdag 08.03: Sogndal
Onsdag 09.03: Førde
Fredag 11.03: Florø
Lørdag 12.03: Sandane

KOMMER IKKE SIRI TIL DITT KULTURHUS?

Hadde vi hatt sjansen hadde vi sendt Siri på turné til hele landet, men det var dessverre ikke mulig denne gangen. Som et substitutt inviterte vi en ganske så flott gjeng (forfatter Vigdis Hjorth, psykolog, filosof Ole Jacob Madsen, regissør Fredrik Longva + Inger Merete Hobbestad) til Litteraturhuset i Oslo. Arrangementet ligger fortsatt ute i opptak. [Kan sees her!](#)

TEATRET

JOHN EMIL JØRGENSRUD OG KRISTINE HARTGEN
EILERT LØVBORG OG THEA ELVSTED